

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА

Навчально-науковий юридичний інститут

Кафедра політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права

Медицький Ігор Богданович

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ
ПОЛІТИКИ**

Методичні вказівки для організації самостійної роботи
(для здобувачів денної форми навчання)

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)
Освітня програма Право
Спеціальність 081 Право
Галузь знань 08 Право

Схвалено на засіданні кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права (протокол №7 від 20 січня 2025 р.).

Затверджено на засіданні науково-методичної ради Навчально-наукового Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол №__ від «__» _____ 2025 р.).

Рецензенти:

Козич Ігор Васильович, завідувач кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права, доктор юридичних наук, професор

Фріс Павло Львович, професор кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України, Заслужений діяч науки і техніки України.

Медицький І. Б. Актуальні питання кримінально-правової політики: методичні вказівки для організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти ОР «Магістр» денної форми навчання. Івано-Франківськ: навчально-науковий юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2025. 36 с.

Методичні вказівки розроблені на основі навчального плану та призначені для організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти освітнього рівня магістр денної форми навчання, галузі знань «Право»; підготовки до здачі іспиту. Методична розробка включає: програму навчальної дисципліни, загальні вказівки та рекомендації для підготовки по кожній з тем навчальної дисципліни, спеціалізовану літературу та нормативно-правові акти, питання для самоконтролю, що сприятиме поглибленому аналізу та вивченню навчальної дисципліни «Актуальні питання кримінально-правової політики».

Посібник призначений для студентів, аспірантів, викладачів.

© Медицький І. Б., 2025
© Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2025

З М І С Т

ВСТУП	3
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	5
ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	
Тема №1	10
Тема №2	10
Тема №3	11
Тема №4	12
Тема №5	13
Тема №6	14
Тема №7	15
Тема №9	16
Тема №10	17
Тема №11	18
Тема №12	19
Тема №13	20
Тема №14	21
ТЕСТИ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ.....	23
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	32

ВСТУП

Збройна агресія проти України активізувала переосмислення та осучаснення практики використання як міжнародних, так і національних правових інститутів. Цивілізованою спільнотою констатовано факти невибіркових атак на житлові райони та цивільну інфраструктуру в Україні, об'єктивовані наслідки злочину геноциду та воєнних злочинів (страсти, викрадення, сексуальне насильство, катування, перешкоджання у доступі до продуктів та послуг із життєзабезпечення). Порушення правил поведінки воюючих під час збройних конфліктів, встановлених обмежень та заборон певних методів і засобів ведення військових дій та різних форм захисту осіб (учасників конфліктів чи ні) вимагає звернення до положень міжнародного гуманітарного права та покладення на державу-агресора міжнародно-правової відповідальності.

Україна потребує підтримки міжнародного співтовариства також і у питанні притягнення до індивідуальної кримінальної відповідальності військово-політичного керівництва держави-агресора. Виконання Україною прийнятих на себе зобов'язань у частині протидії міжнародним злочинам та злочинам міжнародного характеру (конвенційним злочинам) ускладнюється зростанням їх числа та масштабністю наслідків. Дана проблема вимагає спільних зусиль держав та їх співробітництва, відбувається «інтернаціоналізація» заходів протидії злочинності, розробка та узгодження яких піднімається до міжнародно-правового рівня. Міжнародно-правової регламентації потребують питання гармонізації кримінально-правової заборони, оптимізації систем кримінального правосуддя, координації превентивних антикримінальних зусиль держав.

Кримінально-правова політика України під впливом збройної агресії демонструє суттєву трансформацію та збільшення обсягу реагування на злочини проти основ національної безпеки держави, кримінальні правопорушення проти особи (її життя та здоров'я; волі, честі та гідності; статевої свободи і недоторканості), кримінальні правопорушення проти власності, злочинні посягання на узяті під кримінально-правову охорону громадську безпеку і правопорядок. Частота та динаміка змін до законодавства викликає потребу у одностайності позицій щодо розуміння змісту відповідних кримінально-правових норм та кваліфікації на практиці.

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Актуальні питання кримінально-правової політики» складена відповідно до навчального плану освітньо-професійної програми «Право» другого (магістерського) рівня за спеціальністю 081 Право галузі знань 08 Право).

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретико-прикладні засади розвитку міжнародного гуманітарного права, міжнародного кримінального права, сучасної кримінально-правової політики України.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Актуальні питання міжнародного гуманітарного права.
2. Актуальні питання міжнародного кримінального права.
3. Актуальні питання кримінального права України.

Метою навчальної дисципліни «Актуальні питання кримінально-правової політики» є формування у здобувачів системи знань про:

1) сферу застосування міжнародного гуманітарного права, кваліфікацію та класифікацію збройних конфліктів, правовий статус їх учасників, типових порушень норм міжнародного гуманітарного права та можливу відповідальність;

2) сутність міжнародного кримінального права, характеристику міжнародних злочинів та злочинів міжнародного характеру (конвенційних злочинів); кримінально-правові механізми захисту міжнародного правопорядку та загальні засади міждержавного співробітництва у цій сфері;

3) сучасну кримінально-правову політику України, особливості кримінально-

правової кваліфікації найбільш поширених та актуальних у частині протидії злочинів/кримінальних правопорушень (проти основ національної безпеки України, особи, власності, громадської безпеки, громадського порядку та моральності та ін.).

Основними цілями вивчення дисципліни є набуття здобувачами загальних та спеціальних компетентностей у частині основних категорій, принципів та норм міжнародного гуманітарного права; кримінально-правових механізмів захисту міжнародного правопорядку та загальних засад міждержавного співробітництва у цій сфері; кримінально-правової кваліфікації деліктів за чинним законодавством України.

Самостійна робота є основним способом оволодіння матеріалом у вільний від обов'язкових навчальних занять час, але її зміст визначається робочою програмою, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача. Самостійна робота забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбаченими для вивчення конкретної навчальної дисципліни, також рекомендується відповідна наукова, спеціальна, періодична література. Самостійна робота може виконуватися у бібліотеці, навчально-методичних кабінетах, комп'ютерних класах, а також у домашніх умовах. Навчальний матеріал дисципліни, передбачений робочою програмою для засвоєння здобувачем у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль разом із навчальним матеріалом, який відпрацьовувався під час проведення навчальних занять.

Формами самостійної роботи можуть виступати наступні:

- доопрацювання отриманого лекційного матеріалу;
- виконання домашніх завдань;
- робота у інформаційних мережах, спрямована на поглиблене вивчення додаткових питань по відповідній темі; опрацювання додаткової літератури;
- підготовка до виступу на семінарських заняттях та підготовка до практичних (лабораторних) занять;
- складання конспектів тем, що виносяться на самостійне опрацювання студентами;

До самостійної роботи можуть відноситися індивідуальні завдання: підготовка реферативних матеріалів на актуальні теми; написання тез наукових доповідей; анотація прочитаної додаткової літератури із курсу; складання бібліографії за відповідної тематикою; складання і розв'язування практичних завдань.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Актуальні питання міжнародного гуманітарного права

ТЕМА 1. Сфера застосування міжнародного гуманітарного права. Поняття та види збройних конфліктів.

Історичний розвиток міжнародного гуманітарного права. Міжнародне гуманітарне право в системі міжнародного права. Поняття, особливості (сфера) застосування та джерела міжнародного гуманітарного права. Основні принципи міжнародного гуманітарного права. Система міжнародного гуманітарного права. Імплементация міжнародного гуманітарного права.

Поняття та види збройних конфліктів. Кваліфікація Офісом Прокурора МКС збройного конфлікту проти України.

ТЕМА 2. Правовий статус окремих категорій осіб у міжнародному гуманітарному праві.

Поняття учасників та не учасників збройних конфліктів. Правовий статус цивільних осіб у міжнародному гуманітарному праві. Правовий статус комбатантів у міжнародному гуманітарному праві. Правовий статус військовополонених у міжнародному гуманітарному праві. Правовий статус поранених та хворих комбатантів у міжнародному гуманітарному праві. Правовий статус медичного та духовного персоналу у міжнародному гуманітарному праві.

ТЕМА 3. Дотримання міжнародного гуманітарного права. Відповідальність за порушення міжнародного гуманітарного права.

Повага до норм міжнародного гуманітарного права та забезпечення його дотримання на міжнародному рівні. Міжнародно-правова відповідальність держави. Індивідуальна кримінальна відповідальність за порушення міжнародного гуманітарного права. Обов'язок держав проводити розслідування та переслідування/видачу порушників. Судове забезпечення дотримання міжнародного гуманітарного права.

Юрисдикція Міжнародного кримінального суду щодо воєнних злочинів, злочинів проти людяності та геноциду, вчинених на території України. Створення спеціального трибуналу щодо злочину агресії проти України.

Змістовий модуль 2. Актуальні питання міжнародного кримінального права

ТЕМА 4. Міжнародні злочини та злочини міжнародного характеру (конвенційні злочини).

Загальна характеристика злочинів у міжнародному кримінальному праві. Склад злочину у міжнародному кримінальному праві. Стадії вчинення злочину у міжнародному кримінальному праві. Співучасть у злочині за міжнародним кримінальним правом.

Поняття, види та міжнародно-правова основа протидії міжнародним злочинам.

Поняття, види та міжнародно-правова основа протидії злочинам міжнародного характеру.

ТЕМА 5. Відповідальність та покарання у міжнародному кримінальному праві.

Принципи кримінальної відповідальності за злочини в міжнародному кримінальному праві. Інститут покарання в нормах міжнародного кримінального права. Альтернативні засоби вирішення кримінально-правових конфліктів у міжнародному кримінальному праві. Звільнення від кримінальної відповідальності та покарання в міжнародному кримінальному праві: поняття та види. Проблема визнання та виконання рішень та вироків іноземних судів.

ТЕМА 6. Юрисдикція держав щодо міжнародних злочинів у міжнародному праві.

Універсальна юрисдикція держав щодо міжнародних злочинів у міжнародному праві.

Юрисдикція України щодо міжнародних злочинів: - геноциду; - злочинів проти людяності; - воєнних злочинів; - злочину агресії.

ТЕМА 7. Юрисдикція та аспекти діяльності Міжнародного кримінального суду.

Доктринальні підстави міжнародної кримінальної юрисдикції. Еволюція концепції міжнародної кримінальної юрисдикції.

Юрисдикція Міжнародного кримінального суду: її поняття та юридична природа. Предметна юрисдикція Міжнародного кримінального суду. Просторова юрисдикція Міжнародного кримінального суду. Часова юрисдикція Міжнародного кримінального суду. Персональна юрисдикція Міжнародного кримінального суду.

Проведення Міжнародного кримінального суду: досудова стадія, розгляд справи по суті, апеляційний розгляд, ревізійний розгляд.

Змістовий модуль 3. Актуальні питання кримінального права України

ТЕМА 8. Загальна характеристика та особливості кваліфікації злочинів проти основ національної безпеки України.

Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади. Проблематика насильницького способу. Кримінально-правова оцінка використання соціальних мереж для вчинення злочину (питання публічності).

Посягання на територіальну цілісність і недоторканність України. Співвідношення між зміною меж території та зміною меж державного кордону. Розмежування складу злочину із злочином, передбаченим ч. 1 ст. 109 КК.

Державна зрада. Проблеми співвідношення державної зради (ч. 1 ст. 111 КК) і шпигунства (ч. 1 ст. 114 КК) між собою.

Колабораційна діяльність (ст.1111 ККУ). Проблеми співвідношення колабораційної діяльності з іншими кримінальним правопорушеннями.

Пособництво державі-агресору (ст.1112 ККУ). Тлумачення «зайняття посади» у незаконних органах влади, незаконних судових або правоохоронних органах, створених на тимчасово окупованій території. Співвідношення пособництва державі-агресору з державною зрадою та шпигунством.

Перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань (ст.1141 ККУ). Питання про потерпілого від злочину (або питання про суб'єктів, законній діяльності яких здійснюється перешкоджання). Відмежування складу від державної зради та шпигунства.

Несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану (ст.1142 ККУ).

ТЕМА 9. Загальна характеристика та особливості кваліфікації кримінальних правопорушень проти особи.

Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи. Особливості кваліфікації умисного вбивства (ст. 115 ККУ). Кваліфікація замаху на умисне вбивство. Відмежування складу злочину, передбаченого ч. 1 ст. 115 ККУ від складу ч. 2 ст. 121 ККУ. Умисне тяжке тілесне ушкодження. Обставини, які необхідно враховувати при

кваліфікації дій особи за ч. 2 ст. 121 ККУ. Кваліфікація дій особи за наявності невизначеного умислу. Розмежування замаху на умисне вбивство та умисного тяжкого тілесного ушкодження.

Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи. Мета як розмежувальна ознака ст. 147 та ст. 146 ККУ. Потерпілий від кримінального правопорушення, передбаченого ст. 147 ККУ. Кваліфікація дій особи як торгівлі людьми. Обставини, що свідчать про перебування потерпілого в уразливому стані.

Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи. Оцінка факту відсутності добровільної згоди потерпілої особи на статевий акт. Обставини, що не виключають кримінальної відповідальності за ст. 152 ККУ. Розмежування сексуального насильства від розбещення неповнолітніх.

ТЕМА 10. Загальна характеристика та особливості кваліфікації кримінальних правопорушень проти власності.

Особливості кримінально-правової кваліфікації таємного заволодіння майном (ст.185 ККУ). Ускладнені варіації «проникнення». Умови, за яких огорожена територія може охоплюватися поняттям «сховище». Переростання крадіжки в розбій. Кваліфікація дій щодо заволодіння майном, яке забуте власником у громадському місці з обмеженим простором. Тлумачення кваліфікуючої ознаки «вчинення злочину в умовах воєнного або надзвичайного стану».

Значення вартості предмета злочину для кваліфікації діяння як грабежу (ст.186 ККУ). Відмежування насильницького грабежу від розбою. Кваліфікація дій у разі переростання грабежу в розбій. Відмежування шахрайства від грабежу. Момент закінчення грабежу та шахрайства. Кваліфікація утримання майна, одержаного шляхом шахрайства, після викриття обману потерпілим.

Обов'язковість мети «заволодіння чужим майном» при кваліфікації діяння як розбою (ст.187 ККУ). Погроза під час розбою у вигляді конклюдентних дій. Кваліфікація умисного вбивства, вчиненого з корисливих мотивів, та розбою за сукупністю злочинів. Небезпечне для життя чи здоров'я насильство, що застосовується при розбої. Момент закінчення розбою.

Розмежування вимагання (ст.189 ККУ) та примушування до виконання цивільно-правових зобов'язань (ст.355 ККУ). Відмежування розбою, вчиненого з погрозою застосування насильства, від вимагання.

Умови притягнення до кримінальної відповідальності за шахрайство (ст.190 ККУ). Відмежування шахрайства від цивільно-правових деліктів. Обставини, що свідчать про відсутність ознак шахрайства.

ТЕМА 11. Загальна характеристика та особливості кваліфікації кримінальних правопорушень проти громадської безпеки.

Кримінальні правопорушення, що полягають у створенні та діяльності організованих груп та злочинних організацій. Утворення організованої групи чи злочинної організації. Обсяг і зміст виконуваних завдань по здійсненню діяльності організованих груп та злочинних організацій. Кваліфікація дій за ст. 257 ККУ.

Кримінальні правопорушення терористичної спрямованості. Обов'язковість встановлення мети при кваліфікації дій особи за ст. 258 ККУ. Мета вчинення терористичного акту. Притягнення до кримінальної відповідальності за створення терористичної групи чи терористичної організації.

Кримінальні правопорушення, що посягають на безпеку поведінки із загальнонебезпечними предметами. Кваліфікація протиправної поведінки за ст.263 ККУ. Малозначність при вирішенні питання про незаконне зберігання бойових припасів.

ТЕМА 12. Загальна характеристика та особливості кваліфікації кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності.

Хуліганство. Зміст обов'язкових ознак, необхідних для юридичної оцінки діяння як хуліганства. Обставини, що свідчать про грубе порушення громадського порядку обвинуваченим з мотивів явної неповаги до суспільства, що супроводжувалося особливою зухвалістю. Наявність особистих неприязних стосунків між злочинцем та потерпілим та його значення для кваліфікації хуліганства. Особливості кваліфікації за ч.4 ст.296 ККУ.

Кримінальні правопорушення проти моральності. Об'єктивна сторона складу наруги над могилою, іншим місцем поховання або над тілом померлого (ст.297 ККУ). Предмет злочину, передбаченого ст. 301 ККУ (ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів). Кваліфікація дій за ст. 304 ККУ (втягнення неповнолітнього у злочинну діяльність).

ТЕМА 13. Загальна характеристика та особливості кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

Зловживання владою або службовим становищем (службовими повноваженнями) (статті 364, 3641, 3652 ККУ). Мотив та мета при зловживанні владою або службовим становищем. Ознаки, які дозволяють відмежувати зловживання службовим становищем від інших порушень, допущених при виконанні повноважень. Зміст пункту 3 примітки до ст. 364 ККУ (матеріальний вимір істотної шкоди). Підкуп службової особи, службової особи юридичної особи приватного права, особи, яка надає публічні послуги (статті 368, 3683, 3684, 369 ККУ). Суб'єкт злочину, передбаченого ст. 369-2 ККУ. Тлумачення поняття «особа, уповноважена на виконання функцій держави».

ТЕМА 14. Загальна характеристика та особливості кваліфікації кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

Виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії російської федерації проти України, глорифікація її учасників (ст. 436-2 ККУ), особливості кваліфікації.

Злочин агресії (ст. 437 ККУ), особливості кваліфікації.

Воєнні злочини (ст. 438 ККУ), особливості кваліфікації.

Геноцид (ст.442 ККУ), особливості кваліфікації.

Злочини проти людяності (ст.4421 ККУ), особливості кваліфікації.

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ТЕМА 1. Сфера застосування міжнародного гуманітарного права. Поняття та види збройних конфліктів.

Питання для опрацювання:

1. Історичний розвиток міжнародного гуманітарного права. Міжнародне гуманітарне право в системі міжнародного права.
2. Поняття, особливості (сфера) застосування та джерела міжнародного гуманітарного права.
3. Основні принципи міжнародного гуманітарного права.
4. Система міжнародного гуманітарного права.
5. Імплементация міжнародного гуманітарного права.
6. Поняття та види збройних конфліктів. Кваліфікація Офісом Прокурора МКС збройного конфлікту проти України.

Теми наукових (реферативних) повідомлень:

«Історичний розвиток міжнародного гуманітарного права і міжнародного права прав людини: аналіз та співвідношення», «Поняття та предмет регулювання міжнародного гуманітарного права як галузі міжнародного права», «Право Гааги» та «Право Женеви»: формування та відмінності між ними», «Роль А. Дюнана в розвитку правового регулювання збройних сутичок».

Контрольні питання:

1. Що таке право збройних конфліктів?
2. Хто є суб'єктами міжнародного гуманітарного права?
3. Яка мета міжнародного гуманітарного права?
4. Які права людини мають дотримуватися під час збройного конфлікту?
5. Які існують принципи міжнародного гуманітарного права?
6. Що означає принцип гуманності?
7. У чому особливості юридичної природи міжнародного гуманітарного права?
8. Яка роль міжнародного гуманітарного права у захисті прав військовополонених?
9. Коли застосовуються норми міжнародних конвенцій та протоколів?
10. Кого захищає міжнародне гуманітарне право?
11. Що належить до джерел міжнародного гуманітарного права?
12. Як співвідносяться МГП та міжнародне право прав людини?
13. Які є види збройних конфліктів?
14. Коли у міжнародне гуманітарне право було введено термін «збройний конфлікт неміжнародного характеру»?
15. Які ознаки важливі для розмежування міжнародних збройних конфліктів і збройних конфліктів неміжнародного характеру?
16. Чи завжди однозначно можна кваліфікувати збройний конфлікт як збройний конфлікт міжнародного характеру чи як збройний конфлікт неміжнародного характеру?
17. Які ситуації можна вважати збройним конфліктом неміжнародного характеру?
18. Назвіть відмінності між збройними конфліктами неміжнародного характеру та внутрішніми безладдями й обстановкою внутрішньої напруженості.
19. Яке значення має у міжнародному гуманітарному праві факт оголошення війни?
20. За яких умов міжнародне гуманітарне право визнає правомірним застосування сили?
21. Які є форми закінчення воєнних дій?
22. Що передбачає режим воєнної окупації?

23. Що таке театр війни і чим відрізняється від театру воєнних дій?

ТЕМА 2. Правовий статус окремих категорій осіб у міжнародному гуманітарному праві.

Питання для опрацювання:

1. Поняття учасників та не учасників збройних конфліктів.
2. Правовий статус цивільних осіб у міжнародному гуманітарному праві.
3. Правовий статус комбатантів у міжнародному гуманітарному праві.
4. Правовий статус некомбатантів.
5. Правовий статус військовополонених у міжнародному гуманітарному праві.
6. Правовий статус поранених та хворих комбатантів у міжнародному гуманітарному праві.
7. Правовий статус медичного та духовного персоналу у міжнародному гуманітарному праві.
8. Найманці. Добровольці. Проблема приватних охоронних компаній.

Теми наукових (реферативних) повідомлень:

«Права та обов'язки комбатантів. Відмінності комбатантів від цивільного населення», «Виникнення та діяльність Міжнародного комітету Червоного Хреста. Історія створення Міжнародного комітету Червоного Хреста», «Поняття «жертви війни» та «осіб, яких захищають» в міжнародному гуманітарному праві (ст. 3 ЖК, ст. 75 ДП I, ст. 4 ДП II)».

Контрольні питання:

1. «Право Женеви» спрямоване на захист жертв війни...
2. «Право Гааги» спрямоване на обмеження засобів і методів ведення війни...
3. В чому сутність декларації (застереження) Мартенса?
4. Чи впроваджені норми міжнародного гуманітарного права у сфері дотримання прав військовополонених у національне законодавство України?
5. Які особливості захисту учасників та неучасників міжнародного збройного конфлікту між російською федерацією та Україною?
6. Хто може бути визнаний військовополоненим?
7. Яких основних вимог, згідно з міжнародними нормативно-правовими актами, зобов'язана дотримуватись російська федерація при захопленні у полон українських військовослужбовців?
8. Чи справді бійці приватних військових компаній не є комбатантами?
9. Які порушення третьої Женевської конвенції щодо дотримання прав військовополонених?
10. У чому різниця між цивільним та військовим об'єктом?
11. Яким спеціальним об'єктам надає захист міжнародне гуманітарне право?

ТЕМА 3. Дотримання міжнародного гуманітарного права. Відповідальність за порушення міжнародного гуманітарного права.

Питання для опрацювання:

1. Повага до норм міжнародного гуманітарного права та забезпечення його дотримання на міжнародному рівні.
2. Міжнародно-правова відповідальність держави.
3. Індивідуальна кримінальна відповідальність за порушення міжнародного гуманітарного права.

4. Обов'язок держав проводити розслідування та переслідування/видачу порушників. Судове забезпечення дотримання міжнародного гуманітарного права.
5. Юрисдикція Міжнародного кримінального суду щодо воєнних злочинів, злочинів проти людяності та геноциду, вчинених на території України.
6. Створення спеціального трибуналу щодо злочину агресії проти України.

Теми наукових (реферативних) повідомлень:

«Відповідальність за порушення норм міжнародного гуманітарного права перед міжнародними і національними судами», «Індивідуальна кримінальна відповідальність за порушення норм міжнародного гуманітарного права: історія, сучасне розуміння, принципи», «Категорії порушень міжнародного гуманітарного права. Поняття порушень, серйозних порушень і злочинів у міжнародному гуманітарному праві», «Створення, правові основи діяльності, судоустрій, юрисдикція кримінальних трибуналів ad hoc».

Контрольні питання:

1. Яка відповідальність настане за порушення норм міжнародного гуманітарного права?
2. Хто є суб'єктами відповідальності за порушення МГП?
3. Які заборони, що передбачені Гаазькими та іншими спеціалізованими конвенціями щодо методів та засобів ведення воєнних дій, порушує росія?
4. Які види порушень четвертої Женевської конвенції про захист цивільного населення під час війни та звичаєвих норм міжнародного гуманітарного права здійснила росія на території України?
5. Чи є воєнними злочинами атака й захоплення Чорнобильської та Запорізької атомних електростанцій?
6. Який алгоритм покарання тих, хто не дотримується норм міжнародного гуманітарного права?

ТЕМА 4. Міжнародні злочини та злочини міжнародного характеру (конвенційні злочини).

Питання для опрацювання:

1. Поняття, ознаки та види злочинів у міжнародному кримінальному праві.
2. Склад злочину в міжнародному кримінальному праві.
3. Особливості об'єктивних та суб'єктивних ознак міжнародного злочину.
4. Закінчений злочин в міжнародному кримінальному праві. Відповідальність за готування до міжнародного злочину та за замах на його вчинення.
5. Поняття співучасті у злочині в міжнародному кримінальному праві. Класифікація і особливості форм співучасті та видів співучасників у злочині в міжнародному кримінальному праві.
6. Особливості відповідальності співучасників у вчиненні міжнародного злочину.
7. Характеристика обставин, що виключають відповідальність, у міжнародному кримінальному праві.
8. Характеристика міжнародних злочинів за міжнародним кримінальним правом:
 - злочини проти миру (агресія);
 - злочин геноциду;
 - злочини проти людяності;
 - воєнні злочини.
9. Характеристика злочинів міжнародного характеру:
 - злочини терористичного спрямування;
 - кіберзлочини;

- корупційні злочини;
- економічні злочини;
- екологічні злочини;
- злочини у сфері незаконного обігу наркотичних і психотропних речовин;
- торгівля людьми.

Теми наукових (реферативних) повідомлень:

«Проблема міжнародної правосуб'єктності індивіда у контексті його відповідальності за злочини проти загального міжнародного права», «Відповідальність за рабство/работоргівлю за міжнародним кримінальним правом», «Міжнародно-правові стандарти у сфері протидії економічним злочинам міжнародного характеру», «Культурна спадщина народів як об'єкт міжнародних злочинних посягань».

Контрольні питання:

1. Розкрийте характерні риси злочину у міжнародному кримінальному праві.
2. Які основні особливості елементів складу злочину у міжнародному кримінальному праві?
3. Наведіть декілька прикладів продовжуваних та триваючих злочинів у міжнародному кримінальному праві.
4. Охарактеризуйте основні ознаки суб'єкта злочину у міжнародному кримінальному праві.
5. Які умови застосування інституту добровільної відмови від доведення злочину до кінця у міжнародному кримінальному праві?
 1. Охарактеризуйте безпосередній об'єкт злочинів проти миру.
 2. Проаналізуйте положення міжнародних правових актів, які регламентують поняття «агресія», «агресивна війна».
 3. Наведіть перелік осіб, які користуються міжнародним захистом.
 4. Охарактеризуйте безпосередній об'єкт злочинів проти людства.
 5. Наведіть найбільш відомі приклади сучасних міжнародних військових конфліктів.
 6. Класифікуйте, за окремими критеріями, види військових міжнародних злочинів.

ТЕМА 5. Відповідальність та покарання у міжнародному кримінальному праві.

Питання для опрацювання:

1. Характеристика принципів кримінальної відповідальності за злочини у міжнародному кримінальному праві.
2. Характеристика покарань, передбачених нормами міжнародного кримінального права.
3. Обставини, що враховуються при призначенні покарання: їх зміст.
4. Правила призначення покарання за сукупністю злочинів.
5. Альтернативні позбавленню волі санкції, передбачені нормами міжнародного кримінального права. Звільнення від кримінальної відповідальності та покарання у міжнародному кримінальному праві: підстави та види.

Теми наукових (реферативних) повідомлень:

«Злочини, що підпадають під юрисдикцію Міжнародного кримінального суду та покарання за них», «Обставини, які обтяжують відповідальність за Конвенцією ООН про боротьбу із незаконним обігом наркотичних засобів чи психотропних речовин 1988 р.».

Контрольні питання:

1. Які нормативно-правові акти регламентують процедуру призначення покарання Міжнародним кримінальним судом?
2. Які є цілі покарання за міжнародним кримінальним правом?
3. Які покарання може призначити Міжнародний кримінальний суд?
4. Які обставини враховує міжнародний кримінальний суд при призначенні покарання у виді позбавлення волі?
5. Перелічіть підстави призначення покарання у виді довічного позбавлення волі Міжнародним кримінальним судом.
6. Які обставини враховує міжнародний кримінальний суд при призначенні покарання у виді штрафу?
7. Назвіть обставини, що виключають кримінальну відповідальність у міжнародному кримінальному праві.
8. Які правила призначення покарання за сукупністю злочинів визначені Римським статутом Міжнародного кримінального суду?
9. Якими міжнародними договорами передбачена необхідність спеціальної конфіскації майна?
10. Які альтернативні засоби вирішення кримінально-правових конфліктів відомі міжнародному кримінальному праву – а) у відношенні до повнолітніх осіб; б) у відношенні до неповнолітніх осіб?

ТЕМА 6. Юрисдикція держав щодо міжнародних злочинів у міжнародному праві.

Питання для опрацювання:

1. Універсальна юрисдикція держав щодо міжнародних злочинів у міжнародному праві.
2. Юрисдикція України щодо міжнародних злочинів:
 - геноциду;
 - злочинів проти людяності;
 - воєнних злочинів;
 - злочину агресії.
3. Юрисдикція України щодо злочинів міжнародного характеру:
 - злочинів терористичного спрямування;
 - кіберзлочинів;
 - корупційних злочинів;
 - економічних злочинів;
 - екологічних злочинів;
 - злочинів у сфері незаконного обігу наркотичних і психотропних речовин;
 - торгівлі людьми.

Теми наукових (реферативних) повідомлень:

«Співвідношення міжнародної та національної кримінальної юрисдикції в контексті боротьби з міжнародними злочинами», «Різновиди імунітету від національної кримінальної юрисдикції та їх характеристика».

Контрольні питання:

1. Охарактеризуйте універсальну юрисдикцію та повноваження здійснювати кримінальне переслідування та застосування покарання.
2. До яких злочинів, відповідно до міжнародного звичаєвого права, є загальновизнаною застосовність принципу універсальної юрисдикції?
3. Розкрийте зобов'язання здійснювати кримінальне переслідування у міжнародному кримінальному праві.

4. Що таке «безпосереднє» та «опосередковане» застосування права?
5. Як виражається виняткова юрисдикція (Нюрнберзька модель)?
6. У чому сутність конкуруючих юрисдикцій?

ТЕМА 7. Юрисдикція та аспекти діяльності Міжнародного кримінального суду.

Питання для обговорення:

1. Доктринальні підстави міжнародної кримінальної юрисдикції. Еволюція концепції міжнародної кримінальної юрисдикції.
2. Внутрішньоорганізаційний механізм Міжнародного кримінального суду.
3. Юрисдикція Міжнародного кримінального суду: її поняття та юридична природа.
4. Предметна юрисдикція Міжнародного кримінального суду.
5. Просторова юрисдикція Міжнародного кримінального суду.
6. Часова юрисдикція Міжнародного кримінального суду.
7. Персональна юрисдикція Міжнародного кримінального суду.
8. Проведення Міжнародного кримінального суду: досудова стадія, розгляд справи по суті, апеляційний розгляд, ревізійний розгляд.
9. Загальні засади призначення та виконання покарань у Міжнародному кримінальному суді.

Теми наукових (реферативних) повідомлень:

«Злочин «агресія» у предметній юрисдикції Міжнародного кримінального суду: проблеми визначення», «Принципи «ne bis in idem», «nullum crimen sine lege», «nulla poena sine lege» згідно з Римським Статутом», «Комплементарна юрисдикція Міжнародного кримінального суду».

Контрольні питання:

1. Коли були створені Нюрнберзький та Токійський воєнні трибунали. Які були мотиви їх створення?
2. Який орган утворив Міжнародні кримінальні трибунали щодо колишньої Югославії та Руанди? Яка їхня юрисдикція?
3. Якими нормами керується Міжнародний кримінальний суд, ухвалюючи рішення?
4. З яких органів складається Міжнародний кримінальний суд?
5. У чому відмінність між судовими відділеннями та судовими палатами Міжнародного кримінального суду?
6. Як обираються судді Міжнародного кримінального суду?
7. На який строк обирається Секретар Міжнародного кримінального суду?
8. З яких органів складається Офіс Прокурора?
9. Які злочини віднесені до предметної юрисдикції Міжнародного кримінального суду?
10. Чи поширюється просторова юрисдикція Міжнародного кримінального суду на держави, які не є учасницями Римського статуту Міжнародного кримінального суду?
11. Чи мають положення Римського статуту Міжнародного кримінального суду зворотну дію в часі?
12. З якого віку особа підлягає кримінальній відповідальності перед Міжнародним кримінальним судом?
13. Які є шляхи ініціювання розслідування у Міжнародному кримінальному суді?
14. Які кінцеві рішення виносяться Судовою палатою?
15. Яка відмінність між апеляційним та ревізійним розглядом?
16. Які загальні засади призначення покарань у Міжнародному кримінальному суді?

17. Яке найсуворіше покарання може бути призначене за вироком Міжнародного кримінального суду?

ТЕМА 8. Загальна характеристика та особливості кваліфікації злочинів проти основ національної безпеки України

Питання для опрацювання:

1. Кримінально-правова охорона основ національної безпеки України: загальна характеристика та систематизація злочинів.
2. Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади: характеристика складу та основні правила кваліфікації.
3. Посягання на територіальну цілісність і недоторканність України: характеристика складу та основні правила кваліфікації.
4. Державна зрада: характеристика складу та основні правила кваліфікації. Відмежування від складу пособництва державі-агресору.
5. Колабораційна діяльність: характеристика складу та основні правила кваліфікації.
6. Перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань: характеристика складу та основні правила кваліфікації.
7. Несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану: характеристика складу та основні правила кваліфікації.

Теми наукових (реферативних) повідомлень:

«Спільні та відмінні риси при вчиненні колабораційної діяльності та пособництві державі-агресору», «Зміни до ККУ, продиктовані вимогами воєнного стану: аналіз конструкцій та практики застосування», «Кримінально-правова оцінка «освітнього» колабораціонізму (ч.3 ст.111¹ ККУ)», «Здійснення правосуддя на тимчасово окупованій території «незвільненими» українськими суддями: судова практика кваліфікації».

Контрольні питання:

1. Чи можна інтернет-видання (вебсайти) віднести до засобів масового поширення інформації (у контексті кваліфікації за ч.3 ст.109 ККУ)?
2. Чи є наявність спеціальної мети – змінити межі території або державного кордону України, обов'язковою для публічних закликів до вчинення дій, спрямованих на зміну меж території або державного кордону України (ч.1 ст.110 ККУ)?
3. Чи є заява особи, що перебуває на окупованій території, про її необізнаність щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність, підставою для звільнення її від відповідальності за цей злочин?
4. З яким моментом законодавець пов'язує закінчення шпигунства (ст.114 ККУ)?
5. Чи належать військові комісаріати, які забезпечують виконання законодавства з питань загального військового обов'язку і військової служби, мобілізаційної підготовки та мобілізації до ЗСУ та інших військових формувань (ст.114¹ ККУ)?
6. Розтлумачте термін «заняття посади в незаконному правоохоронному органі» згідно положень чинного законодавства України. Чи достатньо самого факту добровільного зайняття громадянином України посади у незаконному правоохоронному органі для кваліфікації дій за ч.7 ст.111¹ ККУ? Чи необхідним є фактичне здійснення діяльності на зайнятій посаді у незаконному правоохоронному органі?

7. Проаналізуйте критерії призначення покарання за колабораційну діяльність, що полягає у впровадженні стандартів освіти держави-агресора, вироблені судовою практикою.

ТЕМА 9. Загальна характеристика та особливості кваліфікації кримінальних правопорушень проти особи

Питання для обговорення:

1. Кримінально-правова охорона особи: загальна характеристика та систематизація злочинів.
2. Особливості кваліфікації вбивства умисного, вчиненого за пом'якшуючих обставин, вчиненого з необережності.
3. Умисне тяжке тілесне ушкодження: характеристика складу та основні правила кваліфікації.
4. Домашнє насильство: характеристика складу та основні правила кваліфікації.
5. Каткування: характеристика складу та основні правила кваліфікації. Розмежування катування із нанесенням побоїв та мордуванням.
6. Кримінальні правопорушення, що ставлять у небезпеку життя та здоров'я особи: поняття, види та особливості кваліфікації.
7. Кримінальні правопорушення у медичній сфері діяльності: поняття, види та особливості кваліфікації.
8. Насильницьке зникнення: характеристика складу та основні правила кваліфікації.
9. Торгівля людьми: характеристика складу та основні правила кваліфікації.
10. Примушування до шлюбу: характеристика складу та основні правила кваліфікації.
11. Згвалтування: характеристика складу та основні правила кваліфікації. Відмежування від сексуального насильства та примушування до вступу в статевий зв'язок.
12. Домагання дитини для сексуальних цілей: характеристика складу та основні правила кваліфікації.

Теми наукових (реферативних) повідомлень:

«Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами: аналіз положень», «Інститут відповідальності за кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи: наступність та зміни у законодавстві», «Оціночні поняття суспільно-небезпечних наслідків у контексті домашнього насильства», «Представник іноземної держави як спеціальний суб'єкт катування (ст.127 ККУ)», «Кримінально-правова охорона прав дітей (на прикладі аналізу ст.ст.150, 150¹ ККУ)», «Добровільність шлюбу під охороною кримінального закону».

Контрольні питання:

1. Охарактеризуйте вироблені судовою практикою критерії відмежування складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 115 ККУ від складу ч. 2 ст. 121 ККУ.
2. Чи можна кваліфікувати як умисне вбивство його вчинення з непрямым умислом? Чи можливим є замах на умисне вбивство з непрямым умислом?
3. Назвіть підстави для розмежування умисного вбивства з корисливих мотивів та умисного вбивства під час розбою. У яких випадках можлива кваліфікація діяння особи за п. 6 ч. 2 ст. 115 ККУ та ч. 4 ст. 187 ККУ (ідеальна сукупність злочинів)?
4. Чи можливою є добровільна відмова на стадії закінченого замаху на умисне вбивство?

5. Як слід кваліфікувати дії особи, яка заподіює тілесні ушкодження (ст. 121 ККУ) з невизначеним умислом?
6. Що потрібно встановити при розмежуванні замаху на умисне вбивство та умисного тяжкого тілесного ушкодження?
7. З якими обставинами слід пов'язувати момент закінчення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 126¹ ККУ?
8. Якщо при перевищенні влади або службових повноважень фізичне насильство полягало в катуванні, відповідальність за яке передбачена ч. 2 ст. 127 ККУ, чи потрібно дії службової особи кваліфікувати за сукупністю злочинів – за ч. 2 ст. 127 і ч. 2 ст. 365 ККУ?
9. Кваліфікація дій водія, який вчинив ДТП, поставивши потерпілого у небезпечний для життя стан, після чого з місця події втік (ст. 135 ККУ).
10. Охарактеризуйте типові приклади неналежного виконання медичним працівником своїх професійних обов'язків (ст. 140 ККУ).
11. Мета як розмежувальна ознака ст. 147 ККУ і ст. 146 ККУ. Потерпілий від кримінального правопорушення, передбаченого ст. 147 ККУ.
12. Які обставини свідчать про перебування потерпілого в уразливому стані (ст. 149 ККУ)?
13. З огляду на які об'єктивні обставини повинна відбуватися оцінка судом факту відсутності добровільної згоди потерпілою особи на статевий акт (ст. 152 ККУ)?
14. Визначте кримінально-правове значення сумлінної помилки щодо фактичного віку потерпілої при кваліфікації дій за ст. 152 ККУ.
15. У чому полягають відмінності між розбещенням неповнолітніх (ст. 156 ККУ) та звалтуванням (ст. 152 ККУ) або сексуальним насильством (ст. 153 ККУ)?

ТЕМА 10. Загальна характеристика та особливості кваліфікації кримінальних правопорушень проти власності

Питання для обговорення:

1. Кримінально-правова охорона особи: загальна характеристика та систематизація злочинів.
2. Крадіжка: характеристика складу та основні правила кваліфікації.
3. Грабіж: характеристика складу та основні правила кваліфікації.
4. Розбій: характеристика складу та основні правила кваліфікації.
5. Вимагання: характеристика складу та основні правила кваліфікації.
6. Шахрайство: характеристика складу та основні правила кваліфікації.
7. Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем: характеристика складу та основні правила кваліфікації.
8. Заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою: характеристика складу та основні правила кваліфікації.
9. Самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво: характеристика складу та основні правила кваліфікації.

Теми наукових (реферативних) повідомлень:

«Характеристика некорисливих кримінальних правопорушень проти власності», «Кримінальні правопорушення проти власності у правових пам'ятках Української держави», «Криптовалюта» як предмет кримінальних правопорушень проти власності», «Кваліфікуючі ознаки кримінальних правопорушень проти власності, зумовлені збройною агресією проти України», «Кваліфікуючі ознаки «повторно», «проникнення в житло, інше приміщення чи сховище»: особливості кримінально-правового змісту у складах окремих корисливих посягань на власність».

Контрольні питання:

1. Які обставини вказують на наявність чи відсутність в діях особи кваліфікуючої ознаки вчинення крадіжки «шляхом проникнення в інше сховище»? Які критерії розуміння поняття «проникнення» необхідно виділяти при здійсненні відповідної правової оцінки?
2. Чи можуть салони та/або багажні відділення автомобілів бути віднесені за своїми ознаками до поняття «сховище» (ч.3 ст.185 ККУ)? Здійсніть аналіз судової практики.
3. Проаналізуйте судову позицію ВС щодо застосування ч. 4 ст. 185 ККУ за кваліфікуючою ознакою «вчинення злочину в умовах воєнного або надзвичайного стану». Наведіть контраргументи.
4. Кваліфікація дій щодо заволодіння майном, яке забуте власником у громадському місці з обмеженим простором (ст. 185 ККУ).
5. Факт усвідомлення потерпілим заволодіння майном та його кримінально-правове значення при розмежуванні крадіжки та грабежу.
6. Здійсніть кваліфікацію: крадіжки майна з житла, орендованого за допомогою підробленого паспорту; заволодіння паспортом, виявленим у викраденому гаманці.
7. Назвіть критерії розмежування кримінальних правопорушень, передбачених ст. 189 ККУ і ст. 355 ККУ.
8. За яких умов кваліфікація умисного вбивства, вчиненого з корисливих мотивів, та розбою за сукупністю злочинів є правильною?
9. Чи можливо на практиці слід вважати погрозу під час розбою у вигляді конклюдентних дій?
10. З яких обставин слід виходити при відмежуванні розбою, вчиненого з погрозою застосування насильства (ст. 187 ККУ) від вимагання (ст. 189 ККУ)?
11. Як слід вирішувати конкуренцію кримінально-правових норм при відмежуванні насильницького грабежу від розбою?
12. Чи можна вважати заволодіння чужим майном шляхом обману та зловживання довірою оціночними поняттями?
13. Вкажіть головні критерії розмежування злочинів, передбачених ст. 190 ККУ та ст. 222 ККУ.
14. Сформууйте підстави для відмежування шахрайства (ст. 190 ККУ) від цивільно-правових деліктів. Які обставини можуть свідчити про відсутність ознак шахрайства?
15. Назвіть розмежувальну ознаку між суміжними складами злочинів, передбаченими ст. 190 ККУ та ст. 192 ККУ.
16. Якими індивідуальними ознаками повинна характеризуватися земельна ділянка як предмет складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 197¹ ККУ?
17. Чи можна кваліфікувати несвоєчасне повернення або неповернення тимчасово займаних земель, наданих на підставі договору в тимчасове (короткострокове або довгострокове) користування за ст. 197¹ ККУ.

ТЕМА 11. Загальна характеристика та особливості кваліфікації кримінальних правопорушень проти громадської безпеки

Питання для опрацювання:

1. Кримінально-правова охорона громадської безпеки: загальна характеристика та систематизація злочинів.
2. Створення, керівництво злочинною спільнотою або злочинною організацією, а також участь у ній: характеристика складу та основні правила кваліфікації.
3. Злочини, пов'язані із встановленням, поширенням або зверненням за застосуванням злочинного впливу: характеристика складу та основні правила кваліфікації.
4. Бандитизм: характеристика складу та основні правила кваліфікації.

5. Терористичний акт: характеристика складу та основні правила кваліфікації.

6. Створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань: характеристика складу та основні правила кваліфікації.

7. Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами: характеристика складу та основні правила кваліфікації.

8. Незаконне виготовлення, переробка чи ремонт вогнепальної зброї або фальсифікація, незаконне видалення чи зміна її маркування, або незаконне виготовлення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв: характеристика складу та основні правила кваліфікації.

Теми наукових (реферативних) повідомлень:

«Кримінально-правова характеристика бандитизму», «Злочини терористичної спрямованості за КК України», «Кримінально-правова відповідальність за незаконне поводження із зброєю», «Кримінально-правова охорона об'єктів житлово-комунального господарства», «Кримінальні правопорушення, пов'язані із встановленням, поширенням чи зверненням за злочинним впливом».

Контрольні питання:

1. Проаналізуйте позицію ВП ВС щодо кваліфікації дій за ч.1 ст. 263 ККУ у разі відсутності спеціального закону, який би регулював порядок поводження зі зброєю.

2. Чи впливає обсяг та зміст виконуваних завдань по здійсненню діяльності не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань (ст. 260 ККУ) на кваліфікацію дій особи, яка бере участь у таких формуваннях?

3. Чи достатньо для кваліфікації за ст. 257 ККУ встановлення лише одиничного факту нападу банди на підприємство, установу, організацію або окрему особу?

4. Чи вимагається для кваліфікації дій особи за ст. 258 ККУ її обов'язкова участь у терористичній організації?

5. Чи є необхідним, у контексті притягнення особи до кримінальної відповідальності за ст. 258³ ККУ, існування окремого судового рішення, рішення органу законодавчої чи виконавчої влади про визнання діяльності терористичною?

6. Здійсніть аналіз критеріїв малозначності, запропонованих судовою практикою при незаконному зберіганні одиничних боєприпасів (патронів).

7. Недбале зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів, яке призвело до завдання необережних тяжких тілесних ушкоджень, охоплюється ст. 264 ККУ чи потребує додаткової кваліфікації за ст. 128 ККУ?

8. Що слід розуміти під добровільною здачею органам влади зброї, бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв в розумінні ч. 3 ст. 263 ККУ?

9. Чи впливатиме на факт носіння холодної зброї без передбаченого законом дозволу (ч. 2 ст. 263 ККУ) відсутність її можливості до швидкого використання (н-д, транспортування винуватою особою холодної зброї не безпосередньо при собі, а у транспортному засобі)?

ТЕМА 12. Загальна характеристика та особливості кваліфікації кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності

Питання для опрацювання:

1. Кримінально-правова охорона громадського порядку та моральності: загальна характеристика та систематизація злочинів.

2. Масові заворушення: характеристика складу та основні правила кваліфікації. Відмінність від групового порушення громадського порядку/групового хуліганства.

3. Хуліганство: характеристика складу та основні правила кваліфікації.
4. Наруга над могилою, іншим місцем поховання або над тілом померлого: характеристика складу та основні правила кваліфікації.
5. Жорстоке поводження з тваринами: характеристика складу та основні правила кваліфікації.
6. Одержання доступу до дитячої порнографії, її придбання, зберігання, ввезення, перевезення чи інше переміщення, виготовлення, збут і розповсюдження: характеристика складу та основні правила кваліфікації.
7. Проведення видовищного заходу сексуального характеру за участю неповнолітньої особи: характеристика складу та основні правила кваліфікації.
8. Сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією: характеристика складу та основні правила кваліфікації. Відмежування сутенерства від звідництва для розпусти.
9. Втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність: характеристика складу та основні правила кваліфікації.

Теми наукових (реферативних) повідомлень:

«Масові заворушення. Відмінність від групового порушення громадського порядку», «Хуліганство. Юридичний аналіз складу кримінального правопорушення», «Моральні засади суспільства у частині поваги до померлих як об'єкт кримінально-правової охорони», «Проведення видовищного заходу сексуального характеру за участю неповнолітньої особи: питання кримінально-правової кваліфікації».

Контрольні питання:

1. На підставі узагальнення судової практики, охарактеризуйте обставини, які свідчать про грубе порушення громадського порядку обвинуваченим з мотивів явної неповаги до суспільства, що супроводжувалося особливою зухвалістю (ст.296 ККУ).
2. Які ознаки притаманні для суб'єктивної сторони хуліганства?
3. Дайте визначення поняттю «спеціально пристосованих для нанесення тілесних ушкоджень предметів» при кваліфікації дій за ч. 4 ст. 296 ККУ.
4. Чи виключається кваліфікація дій за ст. 296 ККУ за наявності особистих мотивів зловмисника?
5. Як слід кваліфікувати дії учасників групи осіб, які за попередньою змовою своєю спільною узгодженою поведінкою однакової інтенсивності без значного розриву у часі спричинили потерпілому різного ступеня тяжкості тілесні ушкодження?
6. Чи можна віднести до порнографічних предметів (ст. 301 ККУ) зображення порнографічного характеру, створені в режимі онлайн?

ТЕМА 13. Загальна характеристика та особливості кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг

Питання для обговорення:

1. Кримінально-правова охорона сфери службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг: загальна характеристика та систематизація злочинів.
2. Зловживання владою або службовим становищем: характеристика складу та основні правила кваліфікації.
3. Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу: характеристика складу та основні правила кваліфікації.

4. Зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги: характеристика складу та основні правила кваліфікації.

5. Декларування недостовірної інформації: характеристика складу та основні правила кваліфікації.

6. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою: характеристика складу та основні правила кваліфікації.

7. Незаконне збагачення: характеристика складу та основні правила кваліфікації.

8. Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі: характеристика складу та основні правила кваліфікації.

9. Зловживання впливом: характеристика складу та основні правила кваліфікації.

Теми наукових (реферативних) повідомлень:

«Посадові особи іноземних держав як службові особи за кримінальним законодавством України: поняття, функції, види», «Вигоди нематеріального чи негрошового характеру як різновид неправомірної вигоди при вчиненні окремих кримінальних правопорушень з Розділу XVII КК України».

Контрольні питання:

1. Критерії віднесення органу державної влади до правоохоронного, а працівників – до правоохоронців (судове тлумачення).

2. Чи є заподіяння наслідків у вигляді істотної шкоди в розумінні п. 3 примітки до ст. 364 ККУ обов'язковою умовою для кваліфікації дій за ч. 2 ст. 365 ККУ?

3. Судові орієнтири до тлумачення поняття «особа, уповноважена на виконання функцій держави», що містилось у примітці ст. 369² ККУ.

4. Судові орієнтири до тлумачення поняття «особа, уповноважена на виконання функцій держави» (ст. 369² ККУ).

5. З врахуванням яких моментів слід проводити розмежування складів злочинів, передбачених статтями 191 та 364 ККУ?

6. За яких умов може мати місце кваліфікація дій осіб за сукупністю злочинів, передбачених ч. 2 ст. 127 і ч. 2 ст. 365 ККУ?

7. Чим відрізняється прохання чи пропозиція надати неправомірну вигоду від її вимагання?

8. З'ясування яких обставин є визначальним для кваліфікації дій за ч. 3 ст. 369² ККУ як одержання неправомірної вигоди за вплив на прийняття рішення особою, уповноваженою на виконання функцій держави, поєднаної з вимаганням такої вигоди?

ТЕМА 14. Загальна характеристика та особливості кваліфікації кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку

Питання для опрацювання:

1. Кримінально-правова охорона миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку: загальна характеристика та систематизація злочинів.

2. Виготовлення, поширення комуністичної, нацистської символіки та пропаганда комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів: характеристика складу та основні правила кваліфікації.

3. Виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, глорифікація її учасників: характеристика складу та основні правила кваліфікації.

4. Злочин агресії: характеристика складу та основні правила кваліфікації.

5. Воєнні злочини: характеристика складу та основні правила кваліфікації.

6. Геноцид: характеристика складу та основні правила кваліфікації.
7. Злочини проти людяності: характеристика складу та основні правила кваліфікації.
8. Найманство: характеристика складу та основні правила кваліфікації.

Теми наукових (реферативних) повідомлень:

«Міжнародне та національне кримінальне право: питання співвідношення»,
«Тоталітарні режими: закріплення кримінальної відповідальності за їх пропаганду»,
«Воєнні злочини з позиції міжнародного та національного кримінального права України».

Контрольні питання:

1. Чи є підстави для кваліфікації розміщення на своїй сторінці в соціальній мережі «Вконтакте» публікацій, а також вподобання публікацій інших користувачів цієї соціальної мережі, які містять публічне схвалення військової агресії російської федерації проти України, за ст. 436² ККУ?

2. Під ознаки якого складу злочину підпадають дії громадянина України, який реалізовував державну політику держави-окупанта – рф у військовій сфері, здійснюючи примусовий призов цивільного населення України, яке проживає на тимчасово окупованій території України, на строкову військову службу до збройних сил рф?

ТЕСТИ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Міжнародне гуманітарне право – це
 - а) галузь міжнародного права, норми і принципи якої обмежують застосування насильства під час збройних конфліктів;
 - б) галузь міжнародного права, яка встановлює правомірність застосування сили;
 - в) галузь міжнародного права, яка регулює використання сили;
 - г) галузь міжнародного права, яка встановлює відповідальність за порушення законів та звичаїв війни.
2. Міжнародне гуманітарне право діє під час:
 - а) збройних конфліктів міжнародного та неміжнародного характеру;
 - б) внутрішніх заворушень;
 - в) гуманітарних катастроф та природних лих;
 - г) моніторингових місій.
3. В основі правового регулювання збройних конфліктів містяться:
 - а) законодавство держави;
 - б) ідеологія держав;
 - в) гуманні цінності, що є спільними для всього людства;
 - г) релігійні догми.
4. Які міжнародні договори не ратифікувала Україна?
 - а) Конвенцію про касетні боєприпаси 2008 р.;
 - б) Перший протокол до Гаазької конвенції про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту, 14 травня 1954 р.;
 - в) Конвенція про заборону військового або будь-якого іншого ворожого використання засобів впливу на навколишнє середовище, 10 грудня 1976 р.
5. Суб'єктами, яким норми МГП надають захист, є:
 - а) комбатанти, що беруть участь у збройному конфлікті; комбатанти hors de combat; військовополонені; цивільні особи під владою супротивника;
 - б) правоохоронні органи, представники державної влади;
 - в) цивільні особи;
 - г) дипломатичний корпус.
6. До некомбатантів відносяться:
 - а) військовоє духовенство;
 - б) партизани;
 - в) розвідники;
 - г) цивільні особи.
7. До переліку основоположних принципів діяльності Міжнародного Руху Червоного Хреста та Червоного Півмісяця не входить:
 - а) принцип гуманності;
 - б) принцип неупередженості;
 - в) принцип пропорційності;
 - г) принцип незалежності.
8. Автором праці «Спогади про битву при Сольферіно» (1862 р.) є:
 - а) Ф. Лібер;
 - б) Г. Муаньє;
 - в) А. Дюнан.
9. Червоний Хрест або Червоний Півмісяць на білому фоні під час збройних конфліктів призначені для захисту:
 - а) організацій цивільної оборони;
 - б) медичних служб;
 - в) нейтральної зони.
10. Забороняються напади, спрямовані проти:

- а) медичного та духовного персоналу та об'єктів;
 - б) військових об'єктів;
 - в) комбатантів;
 - г) найманців.
11. На окупованій території дозволено конфісковувати:
- а) приватну власність;
 - б) нерухому суспільну власність;
 - в) рухому суспільну власність;
 - г) державну власність.
12. «Право Гааги»:
- а) забороняє або обмежує застосування конкретних методів та засобів ведення війни;
 - б) стосується захисту жертв збройних конфліктів;
 - в) стосується притягненню до відповідальності осіб, які вчинили воєнні злочини;
 - г) стосується правомірності застосуванню сили.
13. Принцип гуманності:
- а) вимагає гуманного ставлення до осіб, які не беруть участі або припинили брати участь у збройному конфлікті;
 - б) право сторін збройного конфлікту обирати методи або засоби ведення війни не є необмеженим;
 - в) розрізнення цивільних осіб та цивільних об'єктів;
 - г) розповсюдження християнських цінностей під час збройного конфлікту.
14. Військовополонені це:
- а) комбатанти, які потрапили під владу супротивника;
 - б) тільки поранені, хворі або такі, що зазнали корабельної аварії, та були захоплені супротивником;
 - в) комбатанти, які склали зброю та здалися;
 - г) цивільні особи, які приймають участь у збройному конфлікті.
15. До заборонених методів ведення бойових дій відносяться:
- а) напад на осіб, які покидають на парашуті повітряне судно, що потерпіло аварію;
 - б) військова хитрість, використання пасток, маскування;
 - в) проведення обманних операцій (використання муляжів і т.д.) використання дезінформації.
16. Які з приведених дій є воєнним злочином:
- а) ведення вогню по противнику;
 - б) порушення правил дорожнього руху на дорогах в зоні бойових дій;
 - в) сон на бойовому посту;
 - г) умисне позбавлення військовополоненого або іншої особи, що знаходиться під захистом МГП, права на справедливе і нормальне судочинство.
17. Під час Женевської дипломатичної конференції від 22 серпня 1864 р. була прийнята
- а) Конвенція про поліпшення участі поранених і хворих воїнів під час сухопутної війни;
 - б) Конвенція про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї;
 - в) Конвенція про попередження злочину геноциду та покарання за нього.
18. Принцип сумірності (пропорційності):
- а) загальновизнана норма договірного та звичаєвого МГП, відповідно до якої сторони, що перебувають у конфлікті, повинні завжди розрізняти цивільне населення й комбатантів, а також цивільні й воєнні об'єкти та відповідно спрямовувати свої дії тільки проти воєнних об'єктів;
 - б) вимагає, щоб сторони збройних конфліктів вживали лише тих заходів, які є необхідними для досягнення військової перемоги;

в) означає, що конкретна і безпосередня військова перевага, здобута в результаті військової операції, повинна переважати шкоду, завдану в її ході цивільним особам та цивільним об'єктам.

19. У збройному конфлікті дозволено використовувати:

- а) хімічну зброю;
- б) системи залпового вогню;
- в) лазерну зброю, що приводить до постійної сліпоты;
- г) отруту.

20. Не мають права на статус військовополоненого:

- а) комбатанти;
- б) найманці;
- в) розвідники;
- г) комбатанти hors de combat.

21. Термін «міжнародне гуманітарне право» підкреслює основний зміст сучасного права збройних конфліктів, як:

- а) регулятора гуманітарної діяльності та гуманітарної дипломатії;
- б) права війни;
- в) результат діяльності Міжнародного Комітету Червоного Хреста;
- г) захист жертв війни, зокрема поранених та хворих військовослужбовців, військовополонених та цивільних осіб.

22. «Право Женеви»:

- а) стосується захисту прав людини;
- б) стосується регламентації статусу Міжнародного Комітету Червоного Хресту;
- в) стосується захисту жертв збройних конфліктів;
- г) забороняє або обмежує застосування конкретних методів та засобів ведення війни.

23. Окупація, яка не зустріла збройного опору є:

- а) міжнародним збройним конфліктом;
- б) неміжнародним збройним конфліктом;
- в) ситуацією внутрішньої напруженості;
- г) анексією.

24. Комбатанти hors de combat:

- а) поранені, хворі або такі, що зазнали корабельної аварії;
- б) комбатанти, які приймають участь у збройному конфлікті;
- в) комбатанти, які склали зброю та здалися;
- г) комбатанти, які склали зброю та здалися, або комбатанти, що були захоплені в полон супротивником.

25. До заборонених засобів ведення бойових дій відносяться:

- а) військова техніка, що використовується збройними силами для фізичного знищення супротивника;
- б) застосування конкретних видів звичайної зброї, яка наносить надмірні ушкодження або має невибіркову дію;
- в) зброя вибіркової дії та військова техніка, що використовується збройними силами для ліквідації матеріальної можливості чинення опору супротивником;
- г) захоплювати військове майно супротивника, який здався.

26. Емблеми Червоного Хреста або Червоного Півмісяця не забороняється застосовувати для захисту:

- а) військових об'єктів;
- б) озброєних комбатантів;
- в) госпітальних суден;
- г) складів (баз) для розміщення зброї.

27. Норми, які стосуються засобів ведення воєнних дій:

- а) забезпечують надання захисту лише цивільному населенню;
 - б) забезпечують надання захисту комбатантам;
 - в) забороняють або істотно обмежують застосування тих засобів ведення війни, які завдають зайві страждання, мають не вибірковий характер і завдають обширну, довготривалу і серйозну шкоду навколишньому середовищу.
29. Держава несе відповідальність за порушення міжнародного гуманітарного права, що можуть бути їй приписані, у тому числі:
- а) порушення, вчинені її органами, включаючи збройні сили;
 - б) порушення, вчинені міжнародними організаціями;
 - в) порушення, вчинені особами або групами;
 - г) порушення, вчинені особами чи утвореннями.
30. Міжнародний кримінальний суд має юрисдикцію щодо таких злочинів:
- а) злочин геноциду; злочини проти людяності; воєнні злочини; злочин агресії;
 - б) злочин геноциду; злочини проти людяності; військові злочини; злочин агресії;
 - в) злочин тероризму; злочини проти людяності; воєнні злочини; злочин агресії;
 - г) злочин піратства; злочини проти людяності; воєнні злочини; злочин агресії.
31. Яка роль Жана Анрі Дюнану у розвитку міжнародного гуманітарного права?
- а) створив Міжнародний Комітет Червоного Хреста;
 - б) розробив Женевську конвенцію про поліпшення долі поранених у діючих арміях;
 - в) розробив Кодекс Лібера;
 - г) опублікував книжку «Спогади про Сольферіно», в якій було сформульовано пропозиції щодо захисту поранених у діючих арміях та створення національних товариств
32. Індивідуальна кримінальна відповідальність за порушення міжнародного гуманітарного права передбачена:
- а) Римським Статутом Міжнародного кримінального суду 1998 р.;
 - б) Статутом ООН 1945 р.;
 - в) Конвенцією з прав людини та основоположних свобод 1959 р.;
 - г) Міжнародним пактом про громадянські та політичні права 1966 р.
33. Для кваліфікації неміжнародного збройного конфлікту необхідно:
- а) підтримка збройного протистояння з боку третьої держави;
 - б) мінімальний рівень організації та достатній рівень інтенсивності збройного протистояння;
 - в) порушення законодавства держави;
 - г) порушення законів та звичаїв війни.
34. Принцип необхідності:
- а) загальновизнана норма договірною та звичаєвою МПП, відповідно до якої сторони, що перебувають у конфлікті, повинні завжди розрізняти цивільне населення й комбатантів, а також цивільні й воєнні об'єкти та відповідно спрямовувати свої дії тільки проти воєнних об'єктів;
 - б) вимагає, щоб сторони збройних конфліктів вживали лише тих заходів, які є необхідними для досягнення військової перемоги;
 - в) означає, що конкретна і безпосередня військова перевага, здобута в результаті військової операції, повинна переважати шкоду, завдану в її ході цивільним особам та цивільним об'єктам.
35. До нападів невибіркового характеру належать:
- а) напади, під час яких не застосовуються методи чи засоби ведення воєнних дій, які не можуть бути спрямовані на конкретну військову ціль;
 - б) напади, спрямовані на конкретну військову ціль;
 - в) напади, під час яких застосовуються методи чи засоби ведення воєнних дій, наслідки яких не можуть бути обмежені, як того вимагає міжнародне гуманітарне право.
36. Яким чином здійснюється імплементація міжнародного гуманітарного права державою

- а) превентивна діяльність, контроль і притягнення до відповідальності осіб, що скоїли злочини проти людяності;
 - б) шляхом підписання міжнародних договорів;
 - в) притягнення до відповідальності у Міжнародному кримінальному суді;
 - г) притягнення до відповідальності осіб, що скоїли військові злочини.
37. До категорій жертв війни відносяться:
- а) комбатанти;
 - б) капелани, медичний персонал, журналісти;
 - в) поранені військовослужбовці, хворі комбатанти, особи, що зазнали корабельної аварії, військовополонені та цивільні особи;
 - г) діти.
38. Декларація (застереження) Мартенса має на увазі:
- а) жодна кодифікація міжнародного гуманітарного права не може вважатися повною та остаточною;
 - б) звичаєве міжнародне гуманітарне право має пріоритет над договірним;
 - в) все, що явно не заборонено міжнародними договорами, є дозволимим.
39. Комбатант це:
- а) військові капелани;
 - б) особи зі складу збройних сил, які не мають право безпосередньо брати участь у воєнних діях;
 - в) особи зі складу збройних сил, які мають право безпосередньо брати участь у воєнних діях;
 - г) медичний персонал.
40. Принцип розрізнення:
- а) загальновизнана норма договірного та звичаєвого МГП, відповідно до якої сторони, що перебувають у конфлікті, повинні завжди розрізняти цивільне населення й комбатантів, а також цивільні й воєнні об'єкти та відповідно спрямовувати свої дії тільки проти воєнних об'єктів;
 - б) вимагає, щоб сторони збройних конфліктів вживали лише тих заходів, які є необхідними для досягнення військової перемоги;
 - в) означає, що конкретна і безпосередня військова перевага, здобута в результаті військової операції, повинна переважати шкоду, завдану в її ході цивільним особам та цивільним об'єктам.
41. Запобіжні заходи під час здійснення нападу:
- а) якщо можливий вибір між кількома військовими цілями для досягнення рівноцінної військової переваги, потрібно обирати ту, від нападу на яку можна очікувати створення найбільшої небезпеки для життя цивільних осіб та для цивільних об'єктів;
 - б) під час проведення військових операцій не потрібно дбати про безпеку цивільного населення, цивільних осіб та цивільних об'єктів;
 - в) кожна сторона конфлікту не повинна надавати ефективне попереднє повідомлення про напади, які можуть торкнутися цивільного населення, окрім випадків, коли обставини не дозволяють цього;
 - г) кожна сторона конфлікту повинна робити все практично можливе, щоб пересвідчитись у тому, чи спрямовані їхні напади на військові цілі.
42. Основні інститути міжнародного кримінального права були сформовані:
- а) у XVIII столітті;
 - б) після Першої світової війни;
 - в) після другої світової війни.
43. Уперше міжнародну кримінальну відповідальність було застосовано щодо:
- а) Наполеона в 1815 р.;
 - б) кайзера Германської імперії після Першої світової війни;

- в) головних військових злочинців у Нюрнберзі після Другої світової війни;
 - г) головних військових злочинців, засуджених Токійським військовим трибуналом.
44. Для джерел міжнародного кримінального права характерне наступне:
- а) договір є єдиним джерелом міжнародного кримінального права.
 - б) договір і звичай є взаємодоповнюючими джерелами міжнародного кримінального права;
 - в) звичай є єдиним джерелом міжнародного кримінального права.
45. Назвіть, що з наведеного не є принципом міжнародного кримінального права:
- а) *nullum crimen sine lege*;
 - б) неприпустимість посилання на посадові імунітети;
 - в) застосування строків давності;
 - г) виконання наказу не звільняє від кримінальної відповідальності.
46. Кваліфікація діяння держави як міжнародно-протиправного визначається:
- а) внутрішнім правом відповідної держави;
 - б) міжнародним правом;
 - в) внутрішнім правом міжнародних міжурядових організацій;
 - г) внутрішнім правом міжнародних неурядових організацій.
47. Вимагати припинення міжнародного злочину та ліквідації його наслідків має право:
- а) будь-яка держава;
 - б) лише та держава, яка потерпає від злочину;
 - в) лише країни Великої Вісімки;
 - г) лише країни, що мають постійні місця в Раді Безпеки ООН.
48. Екстрадиція – це:
- а) передача доказів із кримінальної справи іноземній державі;
 - б) видача фізичної особи іншій державі;
 - в) надання згоди на обов'язковість міжнародного договору;
 - г) відмова від видачі фізичної особи іншій державі.
49. Міжнародним злочином є:
- а) апартеїд;
 - б) підробка грошових знаків (фальшивомонетництво);
 - в) піратство;
 - г) торгівля наркотичними засобами.
50. Злочином міжнародного характеру є:
- а) агресія;
 - б) геноцид;
 - в) расова дискримінація;
 - г) легалізація доходів, здобутих злочинним шляхом (відмивання грошей).
51. Злочини проти людяності є:
- а) міжнародними злочинами;
 - б) злочинами міжнародного характеру
 - в) є злочинами тільки за нормами внутрішньодержавного права.
52. Визначення агресії в сучасному міжнародному праві надано у:
- а) Статуті Міжнародного Суду ООН;
 - б) відповідній резолюції Генеральної Асамблеї ООН;
 - в) Статуті ООН;
 - г) Статуті Міжнародного кримінального суду.
53. Агресія – це:
- а) застосування збройної сили державою проти суверенітету, територіальної недоторканності або політичної незалежності іншої держави чи будь-яким іншим чином, несумісним зі Статутом ООН;

б) застосування збройної сили державою проти суверенітету, територіальної недоторканності або політичної незалежності іншої держави чи будь-яким іншим чином, несумісним з конституцією цієї держави;

в) застосування фінансових санкцій державою проти суверенітету та політичної незалежності іншої держави чи будь-яким іншим чином, несумісним зі Статутом Ради Безпеки;

г) застосування фінансових санкцій державою проти суверенітету та політичної незалежності іншої держави чи будь-яким іншим чином, несумісним з конституцією цієї держави.

54. Геноцид – це міжнародний злочин, що:

а) полягає в політиці расової дискримінації та гнобленні стосовно будь-якої групи населення;

б) здійснюється з наміром знищити повністю або частково окрему групу населення за національною, етнічною, расовою чи релігійною належністю;

в) означає будь-які розрізнення, винятки, обмеження чи перевагу, оснований на ознаках раси, кольору шкіри, родового, національного чи етнічного походження, метою або наслідком яких є знищення або применшення визнання, використання чи здійснення на рівних засадах прав людини та основних свобод у політичній, економічній, соціальній, культурній чи будь-яких інших сферах суспільного життя;

г) здійснюється з наміром обмеження права будь-якої групи населення за політичною, національною чи релігійною належністю.

55. Які форми екстрадиції виділяють згідно положень міжнародних нормативно-правових актів та КПК України:

а) кримінальне переслідування; видача винного; передача засудженого;

б) видача винного; передача засудженого;

в) кримінальне переслідування; видача винного; передача засудженого; відбуття покарання.

56. Юрисдикція Міжнародного кримінального суду за колом осіб обмежена фізичними особами, що досягли на момент вчинення злочину:

а) 12-річного віку;

б) 19-річного віку;

в) 18-річного віку;

г) 21-річного віку.

57. До організаційної структури Міжнародного кримінального суду не входить:

а) Президія;

б) Канцелярія (офіс) Прокурора;

в) Адміністративна Рада;

г) Секретаріат.

58. Конституційний Суд України своїм рішенням постановив, що Статут Міжнародного кримінального суду:

а) відповідає положенням Конституції України і може бути ратифікований;

б) не відповідає Конституції і ратифікація можлива лише за умови внесення відповідних змін в Конституцію України;

в) не відповідає положенням Конституції України, однак може бути ратифікований;

г) не може бути ратифікований за жодних обставин.

59. Міжнародний кримінальний суд притягає до відповідальності тільки:

а) держави та фізичних осіб;

б) фізичних осіб та організації;

в) фізичних осіб;

г) організації.

60. Ідея розробки універсальних норм, які стосуються поводження із засудженими, вперше була висунута:
- а) Організацією Об'єднаних Націй;
 - б) Міжнародною кримінальною і пенітенціарною комісією;
 - в) Організацією з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ).
61. Для позначення осіб, які мають право приймати участь у військових діях, у міжнародному праві використовують термін:
- а) репатріанти;
 - б) інтерновані;
 - в) комбатанти;
 - г) найманці.
62. Смерть потерпілого настала від ушкодження, одержаного при падінні від поштоуху, але винна особа не бажала і свідомо не припускала настання таких наслідків. Такі дії, залежно від змісту суб'єктивної сторони кримінального правопорушення можуть кваліфікуватись як:
- а) вбивство через необережність або умисне тяжке тілесне ушкодження, що спричинило смерть потерпілого;
 - б) умисне вбивство;
 - в) необережне заподіяння тілесного ушкодження певного ступеня тяжкості та замах на умисне вбивство;
 - г) замах на умисне вбивство (з непрямим умислом).
63. При заподіянні смерті нападнику та вирішенні питання про наявність перевищення меж необхідної оборони (ст. 118 ККУ) слід враховувати:
- а) відповідність або невідповідність зброї захисту і нападу; характер небезпеки, що загрожувала особі, яка захищалася; обставини, що могли вплинути; реальне співвідношення сил; інші обставини;
 - б) наявність спеціальних видів необхідної оборони; співвідношення сил у момент небезпеки та її характер; поведінку нападника або нападників та її вплив на емоційний стан особи, що захищається;
 - в) сильне душевне хвилювання особи, яка захищається, що викликано поведінкою нападника; необхідність та достатність заходів, які вчинює особа, яка захищається; тяжкість кримінального правопорушення, що вчинює нападник або нападники; інші обставини;
 - г) обстановку вчинення нападу на особу, яка захищається та відсутність іншого способу локалізації небезпеки.
64. Як слід кваліфікувати умисне вбивство працівника правоохоронного органу, у зв'язку із виконанням ним службового обов'язку, із використанням саморобного вибухового пристрою?
- а) за ст.348 ККУ (Посягання на життя працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця);
 - б) за п.8 ч.2 ст.115 ККУ (Умисне вбивство особи чи її близького родича у зв'язку з виконанням цією особою службового або громадського обов'язку);
 - в) за п.5 ч.2 ст.115 ККУ (Умисне вбивство, вчинене способом, небезпечним для життя багатьох осіб);
 - г) за ст.348 ККУ (Посягання на життя працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця) та п.5 ч.2 ст.115 ККУ (Умисне вбивство, вчинене способом, небезпечним для життя багатьох осіб).

65. Які положення, що стосуються ознак складу кримінального правопорушення «Залишення в небезпеці» є правильними:

а) суб'єкт «Залишення в небезпеці» як і «Ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані» - загальний;

б) залишення в небезпеці новонародженого його матір'ю, за її умисного відношення до настання наслідків у вигляді смерті потерпілого, становить кваліфікований склад кримінального правопорушення «Залишення в небезпеці» (ч.2 ст.135 ККУ);

в) настання смерті залишеного в небезпеці потерпілого потрібно кваліфікувати за сукупністю кримінальних правопорушень, як: «Залишення в небезпеці» за ч.1 ст.135 ККУ та «Вбивство через необережність» за ч. 1 ст.119 ККУ;

г) однією з ознак потерпілого у складі «Залишення в небезпеці» є те, що він перебуває в небезпечному для життя стані і позбавлений можливості вжити заходів до самозбереження через хворобу.

66. Передача людини з використанням суб'єктом кримінального правопорушення обману, шантажу чи уразливого стану потерпілої особи як форма об'єктивної сторони торгівлі людьми або іншої незаконної угоди щодо людини (ст. 149 КК) – це:

а) встановлення контролю поведінки потерпілої особи новим її володарем - кінцевий момент торгівлі людиною як закінчений злочин;

б) незаконна угода щодо людини, вчинена шляхом обману, шантажу чи використанням уразливого стану такої особи. При цьому суб'єкт кримінального правопорушення виконує посередницькі дії;

в) дій, пов'язані із наданням потерпілого іншій особі (одержувачу) з використанням обману, шантажу або уразливого стану такої особи. При цьому суб'єкт кримінального правопорушення виконує посередницькі дії;

г) заволодіння потерпілою особою, її супровід до нового володаря та надання її володарю чи іншій особі (одержувачу) з використанням обману, шантажу або уразливого стану такої особи.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Базов В.П. Кримінальна відповідальність за серйозні порушення міжнародного гуманітарного права: навч. посібник / В.П. Базов. К.: Істина, 2003. 136 с.
2. Взаємодія міжнародного права з внутрішнім правом України / за ред. В.Н. Денисова. К.: Юстініан, 2006. 672 с.
3. Дрьоміна Н. В. Юрисдикція міжнародних кримінальних судів і трибуналів: монографія. Одеса: Фенікс, 2006. 223 с.
4. Миронова В.О. Проблеми кримінальної відповідальності за порушення законів та звичаїв війни: монографія / В.О. Миронова; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. В. П. Ємельянова. Х.: Право, 2007. 152 с.
5. Верле Г. Принципи міжнародного уголовного права: учебник. Одесса: Феникс; М.: ТрансЛит, 2011. 910 с.
6. Сенаторова О. В. Права людини і збройні конфлікти : навч. посіб. Київ: ФОП Голембовська О. О. 2018. 208 с.
7. Базов В. П. Теорія та принципи міжнародного гуманітарного права: монографія. К. : Фенікс, 2020. 512 с.
8. Нільс Мельцер. Міжнародне гуманітарне право: загальний курс. МКЧХ, 2021. 398 с.
9. Військові і воєнні злочини за законодавством України та міжнародним гуманітарним правом. Воєнні злочини армії росії в Україні 2014-2022. К. : ВД «Професіонал», 2022. 280 с.
10. Міжнародне гуманітарне право : навчально-методичний посібник / за ред. завідувача кафедри міжнародного та європейського права, професора О. В. Бігняка. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. 136 с.
11. Міжнародне гуманітарне право / Укл.: Алієв Р. В., Ануфрієв М. І., Бортняк В. А., Грицай Т. Г., Дрозд О. Ю., Дубенко О. І., Журавльов Д. В., Копотун І. М., Коропатнік І. М., Кривенко О. В., Курилюк Ю. Б., Петков С. В., Сивка В. В. Київ. ВД «Професіонал», 2023. 598 с.
12. Міжнародне гуманітарне право. Особливості застосування в умовах збройної агресії РФ проти України / Укл.: Алієв Р. В., Ануфрієв М. І., Бортняк В. А., Грицай Т. Г., Дрозд О. Ю., Дубенко О. І., Журавльов Д. В., Копотун І. М., Коропатнік І. М., Кривенко О. В., Курилюк Ю. Б., Петков С. В., Сивка В. В. Київ. ВД «Професіонал», 2023. 598 с.
13. Грушко М. В., Громовенко К. В., Мануїлова К. В. Міжнародно-правове регулювання збройних конфліктів. Одеса: Видавництво «Юридика», 2023. 132 с.
14. Теорія та практика міжнародного кримінального права : підручник/ [Зелінська Н. А., Андрейченко С. С, Дрьоміна-Волок Н. В., Коваль Д. О.; за ред. проф. Зелінської Н. А.]. Одеса : Фенікс, 2017. 582 с.
15. Солоненко О. М. Міжнародна кримінальна юстиція: етапи становлення та розвитку: монографія / О. М. Солоненко. Київ : Видавництво Ліра-К, 2017. 360 с.
16. Карвацька С. Б. Інтерпретація міжнародного права: доктрина і практика: монографія. Київ ; Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича, 2019. 503 с.
17. Філіппов С. О. Протидія транскордонній злочинності: глобальний контекст і реалії України : монографія. Одеса : Фенікс, 2019. 452 с.
18. Дідківська Г. В. Кримінологічна характеристика участі України в системі запобігання міжнародної злочинності: монографія. Вінниця : ТВОРИ, 2019. 356 с.
19. Попко В. В. Транснаціональне кримінальне право: міжнародний аспект: монографія. Київ : Київський університет, 2019. 431 с.

20. Міжнародне кримінальне право (співробітництво держав у протидії злочинності): підручник / [В. А. Гринчак та ін.] ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, юрид. ф-т. Харків : Право, 2019. 440 с.
21. Буняк В. С. Європейська конвенція з прав людини та кримінальне право : наук.-практ. посіб. / В. С. Буняк ; [відп. ред. В. С. Ковальський]. Київ : Юрінком Інтер, 2020. 156 с.
22. Міжнародне співробітництво у сфері правосуддя : підручник. / Тертишник В. М. та ін.; за заг. ред. д.ю.н. проф. В. М. Тертишника та докт. наук держ. упр., професора В. В. Ченцова. Київ : Алерта, 2021. 276 с.
23. Міжнародний кримінальний суд : навчальний посібник / В. Гутник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2023. 194 с.
24. Базов О.В. Міжнародно-правові засади організації та діяльності міжнародних кримінальних судів: монографія. Київ: Алерта, 2023. 628 с.
25. Міжнародне кримінальне право : навчальний посібник / кол. авторів ; за заг. ред. Т. І. Созанського та О. М. Броневицької. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 472 с.
26. Дорохіна Ю. А. Злочини проти власності. Теоретико-правове дослідження : монографія / Ю.А. Дорохіна. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. 744 с.
27. Чуваков О. А. Злочини проти основ національної безпеки: проблеми кримінально-правової теорії і практики. Одеса: Фенікс. 2017. 362 с.
28. Чорний Р. Л. Злочини проти основ національної безпеки за кримінальним правом України [Текст] : [монографія] / Р. Л. Чорний. Хмельницький : Хмельниц. ун-т упр. і права, 2018. 525 с.
29. Катеринчук К. В. Злочини проти здоров'я особи: проблеми кримінально-правової теорії та практики [Текст] : монографія / К. В. Катеринчук. Київ : ФОП Маслаков, 2018. 408 с.
30. Дудоров О. О. Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи (основні положення кримінально-правової характеристики) : практ. порадник / О. О. Дудоров; МВС України, Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка. Северодонецьк : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2018. 92 с.
31. Зінченко І. О. Кваліфікація кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи [Текст] : навч. посіб. / І. О. Зінченко, О. О. Володіна ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України М. І. Панова ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2019. 246 с.
32. Злочини проти власності: правова кваліфікація і методика розслідування / Хавронюк М. І., Дудоров О. О., Луцик В. В., Задоя К. П., Карчевський М. В. Київ: Дакор, 2019. 448 с.
33. Андрушко А. В. Теоретико-прикладні засади запобігання та протидії злочинам проти волі, честі та гідності особи: монографія. Київ: Ваїте, 2020. 560 с.
34. Мовчан Р. О. «Воєнні» новели Кримінального кодексу України: правотворчі та правозастосовні проблеми : монографія / Р. О. Мовчан. Київ: Норма права, 2022. 244 с.
35. Кваліфікація окремих кримінальних правопорушень проти воєнної безпеки України : навчальний посібник / А. Є. Фоменко, О. С. Юнін, В. С. Березняк, В. В. Шаблистий та ін. Київ : Алерта, 2023. 532 с.

Допоміжна

1. Базов В. П. Кримінальна відповідальність за порушення законів та звичаїв війни (аналіз складу злочину): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / В. П. Базов. Харків, 2009. 21 с.

2. Дрьоміна Н. В. Юрисдикція міжнародних кримінальних судів і трибуналів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11 / Н. В. Дрьоміна. К., 2006. 17 с.
3. Зелінська Н. А. Міжнародно-правова концепція міжнародного злочину: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.11 / Н. А. Зелінська. К., 2007. 34 с.
4. Зелінська Н. А. Міжнародно-правовий механізм інтернаціоналізації кримінального права. Актуальні проблеми політики. Збірник наукових праць / Керівник авт. кол. С. В. Ківалов; відп. за вип. Л.І. Кормич. Одеса: «Фенікс», 2009. Вип. 37. С. 3-9.
5. Київець О. В. Міжнародно-правове регулювання боротьби з відмиванням «брудних» грошей: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11 / О. В. Київець. К., 2003. 17 с.
6. Колотуха І. О. Заборона агресії як серйозного порушення у міжнародному гуманітарному праві. Вісник Львівського національного університету. Сер. «Міжнародні відносини». 2006. Вип. 17. С. 141- 145.
7. Колотуха І. О. Кримінальна відповідальність фізичних осіб за порушення норм міжнародного гуманітарного права: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11 / І. О. Колотуха. Одеса, 2010. 17 с.
8. Куцевич М. П. Кримінальна відповідальність за екоцид: міжнародний та національний аспекти: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / М. П. Куцевич. К., 2007. 20 с.
9. Кучевська С. П. Проблеми гармонізації законодавства України про кримінальну відповідальність та Статуту Міжнародного кримінального суду: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / С. П. Кучевська. Львів, 2009. 19 с.
10. Пилипенко В. П. Міжнародний кримінальний суд за Римським Договором 1998 року: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11 / В. П. Пилипенко. Харків, 2005. 19 с.
11. Писаренко К. Ю. Міжнародно-правові аспекти участі України у боротьбі із незаконним обігом наркотичних засобів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11 / К. Ю. Писаренко. К., 2007. 20 с.
12. Попович В. П. Імплементация норм міжнародного гуманітарного права у кримінальне законодавство України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / В. П. Попович. Львів, 2010. 20 с.
13. Скрильник О. О. Міжнародно-правова регламентація боротьби з найманством: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11 / О. О. Скрильник. К., 2010. 21 с.
14. Столярський О. В. Міжнародно-правове співробітництво у боротьбі з відмиванням грошей від наркобізнесу: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11 / О. В. Столярський. К., 2006. 19 с.
15. Строкова І. І. Кримінальна відповідальність за геноцид (порівняльний аналіз): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / І. І. Строкова. К., 2010. 18 с.
16. Тітов Є. Б. Правова природа та проблеми кваліфікації захоплення заручників у міжнародному кримінальному праві: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11 / Є. Б. Тітов. К., 2007. 19 с.
17. Юртаєва К. В. Місце скоєння злочинів міжнародного характеру: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / К. В. Юртаєва. К., 2010. 21 с.

Нормативно-правові документи

1. Конвенція про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях, 12 серпня 1949 р. (I Женевська конвенція 1949 р.).
2. Конвенція про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, із складу збройних сил на морі, 12 серпня 1949 р. (II Женевська конвенція 1949 р.).
3. Конвенція про поводження з військовополоненими, 12 серпня 1949 р. (III Женевська конвенція 1949 р.).
4. Конвенція про захист цивільного населення під час війни, 12 серпня 1949 р. (IV Женевська конвенція 1949 р.).

5. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), 8 червня 1977 р.
6. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів не міжнародного характеру (Протокол II), 8 червня 1977 р.
7. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується прийняття додаткової розпізнавальної емблеми (Протокол III), 8 грудня 2005 р.
8. Конвенція (I) про мирне розв'язання міжнародних спорів, 18 листопада 1907 р.
9. Конвенція (II) про обмеження застосування сили для повернення боргів за контрактами, 18 листопада 1907 р.
10. Конвенція (III) про початок воєнних дій, 18 листопада 1907 р.
11. Конвенція (IV) про закони та звичаї сухопутної війни з додатком: Положення про закони та звичаї сухопутної війни, 18 листопада 1907 р.
12. Конвенція (V) про права нейтральних держав і осіб у разі сухопутної війни, 18 листопада 1907 р.
13. Конвенція (VI) про статус суден торгового флоту противника в разі початку війни, 18 листопада 1907 р.
14. Конвенція (VII) про переобладнання суден торгового флоту на військові кораблі, 18 листопада 1907 р.
15. Конвенція (VIII) про встановлення підводних мін, що автоматично вибухають від дотику, 18 листопада 1907 р.
16. Конвенція (IX) про бомбардування морськими силами під час війни, 18 листопада 1907 р.
17. Конвенція (X) про поширення положень Женевської конвенції 1864 р. на морську війну, 18 листопада 1907 р.
18. Конвенція (XI) про деякі обмеження у використанні права захоплення в морській війні, 18 листопада 1907 р.
19. Конвенція (XII) про створення Міжнародного третейського суду, 18 листопада 1907 р.
20. Конвенція (XIII) про права та обов'язки нейтральних держав у морській війні, 18 листопада 1907 р.
21. Гаазька конвенція про захист культурної власності у разі збройного конфлікту, 14 травня 1954 р.
22. Протокол про захист культурних цінностей під час військових конфліктів, 14 травня 1954 р.
23. Резолюція міжурядової конференції про захист культурних цінностей під час війни, 14 травня 1954 р.
24. Правила про обмеження небезпек, яких може зазнати цивільне населення під час війни, вересень 1956 р.
25. Конвенція про заборону розробки, виробництва та нагромадження запасів бактеріологічної (біологічної) і токсичної зброї та про їх знищення, 10 квітня 1972 р.
26. Угода про незастосування строку давності до злочинів проти людства і військових злочинів, 25 січня 1974 р.
27. Конвенція про заборону військового чи будь-якого іншого ворожого використання засобів впливу на природне середовище, 10 грудня 1976 р.
28. Завершальний акт Конференції ООН про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатись такими, що завдають надмірних пошкоджень або мають невідбіркову дію, 10 жовтня 1980 р.
29. Конвенція про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатись такими, що завдають надмірні ушкодження або мають невідбіркову дію, 10 жовтня 1980 р.

30. Протокол про осколки, які не підлягають виявленню, до Конвенції ООН 1980 р. (Протокол I), 10 жовтня 1980 р.
31. Протокол про заборону або обмеження застосування мін, мін-пасток та інших пристроїв до Конвенції ООН 1980 р. (Протокол II), 10 жовтня 1980 р. (З поправками від 3 травня 1996 р.).
32. Протокол про заборону або обмеження застосування запальної зброї до конвенції ООН 1980 р. (Протокол III), 10 жовтня 1980 р.
33. Міжнародна конвенція про боротьбу з вербуванням, використанням, фінансуванням і навчанням найманців, 4 грудня 1989 р.
34. Конвенція про заборону розробки, виробництва, накопичення і застосування запасів хімічної зброї та її знищення, 13 січня 1993 р.
35. Статут Міжнародного кримінального трибуналу для колишньої Югославії. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН, 25 травня 1993 р.
36. Керівництво Сан-Ремо з міжнародного права, що застосовується до збройних конфліктів на морі, 12 червня 1994 р.
37. Статут Міжнародного кримінального трибуналу для Руанди. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН, 8 листопада 1994 р.
38. Протокол про осліплюючу лазерну зброю до Конвенції ООН 1980 р. (Протокол IV), 13 жовтня 1995 р.
39. Конвенція про заборону застосування, нагромадження, виробництва і розповсюдження протипіхотних мін та їх знищення, 18 вересня 1997 р.
40. Римський статут Міжнародного кримінального суду, 17 липня 1998 р.
41. II протокол до Конвенції про захист культурних цінностей під час збройних конфліктів, 26 березня 1999 р.
42. Угода про Статут Спеціального суду для Сьєрра-Леоне, 16 січня 2002 р.
43. Протокол про вибухонебезпечні пережитки війни до Конвенції ООН 1980 р. (Протокол V), 28 листопада 2003 р.
44. Конвенція про касетні боєприпаси, 30 травня 2008 р.

Інтернет-ресурси

- База даних щодо національної імплементації МГП. URL: <https://www.icrc.org/ihl-nat>.
- База даних правових інструментів Міжнародного кримінального суду. URL: <https://www.legal-tools.org/>
- Онлайн-база даних міжнародних договорів, держав-учасниць та коментарів. URL: <http://www.icrc.org/ihl>.
- База даних Міжнародного комітету Червоного Хреста зі звичаєвого міжнародного гуманітарного права. URL: <https://ihl-databases.icrc.org/en/customary-ihl/v1>
- Сайт Міжнародного кримінального суду. URL: <https://www.icc-cpi.int/>
- Сайт МКЧХ. URL: <http://www.icrc.org>.
- База даних МКЧХ «Міжнародні договори, держави-учасники та коментарі». URL: <https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties>.
- База правових позицій Верховного Суду. URL: <https://lpd.court.gov.ua/login>.
- Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua>.
- Офіційний сайт Верховного Суду. URL: <https://supreme.court.gov.ua>
- Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua>.
- Офіційний сайт Офісу Генерального прокурора. URL: <http://www.gp.gov.ua>.
- Офіційний сайт Державної судової адміністрації України. URL: <http://dsa.court.gov.ua/dsa>.
- Офіційний сайт Міністерства юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua>.